

“ÖZ ƏSƏRİNİ

Mirmehdi Ağaoğlu - "Görüş"

rə dağılıb yadlaşması - göstərilib, sonra həmin məhəllənin bir neçə sakinlərinin tələbləri göstərilib, ən nəhayət isə, "kameçara" baş qəhrman Məmmədin üzərində fokuslaşdır.

- Siz özünüz bakılı deyilsiniz, amma hadisələr çox inandırıcıdır. Nə qədər qaynayıb-qarışmışdınız köhnə baxılırlara?

- Mən altı yaşından Bakıda yaşayıram. Təqribən otuz il edir. Buna görə də mən özümü bakılı hesab edirəm. Bakını da çox sevirəm. Bakının köhnə məhəllələri mənə həmişə özünə çəkib. Xüsusən yaz aylarında Bakı kəndlərini gəzməyi, oranın insanları ilə ünsiyyətdə olmağı çox sevirəm.

- Zətin oxuyarkən duyulur ki, bütün bu məhəllə içi hadisələri nəbələrlə başla yazmaq olmazdı. Axtarırsınız, aramısınız, yaqın dostluq ediyiniz adamlar, dinlədiyiniz əhvalatlar olub.

- Bakının İstanbul kimi bir obrazının yaranmamasına təəssüf edirəm. "Görüş"də çalışmışam hardasa Bakının da obrazı olsun və yaqın ki, gələcək əsərlərimdə buna yəni cəhd edəcəm.

- Mirmehdi boy, "Görüş" üzərində proses necə getdi?

- Əsəri Nəfçələdə yazmağa başlamışam. Orda da bitirmişəm. 2007-2009-cu illərdə Nəfçələdə işləmişəm. Sifirdən süjet yazmaq daha asandır, nöinki dekonstruksiya etmək. Hamı da nəzərə almaq lazımdır ki, dekonstruksiya görək təkcə süjet qatında deyil, ideya qatında da olsun. Ona görə çox şeyləri yazmaq mənə çətindi. Əsərin sonu isə belə alındı: Nə öz axarına buraxmışdım, nə də torsu. Çalşırdım sona yönəldirdim, amma nəsa alınmırdı. Sonə yaxın "Humay qışu" elementi mənə çox kömək eldi və bu cür sonluq emələ gəldi.

- Roman bitdi, yəni ilkin əlyazma. Na ediniz?

- Mən adətən belə edirəm: əsəri bitirdəndən sonra, təkrar-təkrar oxuyuram, redaktə edirəm, düzəlişlər edirəm. Yorucudur, amma bunsuz alınırmı mənə. "Görüş"ü tamiz bitirdəndə dostlarıma göndərdim, oxuyub fikirlərini desinlər. "Qanun" nəşriyyatı "Mənim birinci kitabım" adlı seriyə eldirir. Göndərdim, o seriyadan çap olunan ilk kitab da "Görüş" oldu.

- Öz əsəriniz üçün nə düşündürdünüz?

- Öz qənaətim belə idi ki, əsər alınb. Zətin bayanməyşəydim, çap etməzdim.

- Ad məsələsi bir az qarışıq olub deyəsən?

- Əsərin ilk adı "Bir gecəlik məhəbbət" idi. Sonra mən Kustritsinin "Titanik kafesi" filminə baxdım. Orda da hadisələr kafedə cərrəyan eldirir. Düşündüm ki, mən də əsərin adını "Görüş kafesi" qoyum. Bəs niyə "Görüş"? Çünki bizdə əksər kafelərin adı "Görüş"dür. Məmmədin işlədəcəyi kafə də ənənəvi Azərbaycan kafesidir. Sonra nəşir "Görüş" adını daha məqsəduyğun bildi, o cür də çap olundu.

- Həm qadınla kişi görüşüb ayrılacaqlar. Ad bir az da simvoldür, eləmi, axı kişiyə qadınla birgəçək görüşə bax utacaq, əsər ora digərə gəlir və bitir.

- Aha o simvoliklik də var. Çünki Məmməd ili Məsmə üçün bu həyatlarının görüşü olur. Onlar həmin gecə tamam ayrı kişiyə, tamam ayrı qadına çevrilirlər. Bu qadınla kişi tipik Azərbaycan kişi və qadı-

nından fərqlənir. Məsələ burasındadır ki, onlar səhər yəni köhnə vəziyyətlərinə qayıdacaqlar. Onların metamorfozu yalnız birgəçəklikdir. Nə Məmməd özündə cəsarət tapıb Məsməyə qovuşa bilir, nə də Məsmə əyyaş arından ayrılı bilir.

- Mənsə əksini düşündürəm, bunlar tipik həmyerlilərimizdir. Zətin Məmməd bunu heç istəmir də, ümumiyyətlə, Məmməd əsərdə tamam başqa tip kimi görünür. Qadınə başı balah, bir az çəxəbilmiş, bir az cahil.

- Təbii ki, qəhrmanların tipik azərbaycanlılardır. Mən sadəcə, onları bir gecəlik, daha doğrusu, bir neçə saatlıq öz ənənəvi qillələrindən sıyırb çıxarmışam. Orda bir səhnə var, axşam düşəndə Məmməd dənizə girib çimir. Bu çimmə hamı da təmizləmədir. Paklanmadır. Mənim gözümə dəniz paklıq rəmizdir və bu əsərdə dənizə sevgimi göstərmək istəmişəm.

- Bir qadın və kişinin təsadüfi görüşü... Mənlərə əhvalat... Sanki əsər yaranması üçün başqa nəyəsə də ehtiyac olmasdır. Nədir o? Harda görüşünüz özünüzü o ehtiyac? Yəni bu təkcə Elçinin əsərinin "bir də bu yan var" deyərək əks etməsədirmi?

- Əlbəttə. Mən "Amerika kaşf etməmişəm". Bu cür görüşlər olur və belə görüşlər haqqında filmlər çəkilib, bəzilər yazılıb. Mən sadəcə, iki insanı bir gecəlik nağıllar almasına aparmaq istəmişdim. Gələn qəbul edək ki, uşaqlığımız elə bizim nağıl dünyamızdır. O gecə də Məsmə ilə Məmməd hom uşaqlıqlarını xatırlayırlar, hamı da mistik bir auraya düşürlər. Bilmirəm, nə dərəcədə alimət, mənim məqsədim o məliq, səhri mühiət yaratmaq olub. Əvvəl "Elçinin əsərinin bir də bu yan olsun"u düşündürdüm, sonradan obrazlar mənə doğmalaşdı, əsərin keçdiyi o məkən mənə doğmalaşdı, və əsəri öz içindən keçirib ərsəyə gətirdim.

- Na gizlədim, əsərin qadın-kişi qarşılaşmasına gəlib çıxacağını gözlemirdim oxuyanda. Sonda düşündüm ki, niyə belə bitdi?

- Birinci hissə səhər, ikinci hissə onun insanları barədədir. Qadın-kişi qarşılaşması qənaətəbəx deyil, ya necə?

- Elə bil aura tamam dəyişir, sət dönüş təsiri bağışlayır, oxuyarkən düşüncənə ki, bu qarşılaşmanın əsərin ümumi axışına təsiri var, nəyəsə aparıb çıxaracaq. Lakin əsər bitir.

- Mən sadəcə çevrəni böyük götürüb əvvəl səhərə "quş uçuşu" məsafəsindən fokuslaşdır. Sonra obyektivti daha da böyüdü-böyüdü gəlib axırda dəniz kənarında iki nəfərin üzərində dayanmışam.

- Əsəri haqda dostlar nə düşündürdü?

- Aqığını deyim ki, yadımda qalmayıb. O kitabdan dərhal sonra "Küləyi dişləyən" çıxdı deya. "Görüş" kölgədə qaldı.

- Yəni, bir mənada özünüzü də soyuq yazmışsınız. Çapdan sonra da davam edib yəni münasibət. Əsər haqqında demək olar heç nə yazılmayıb. Deyəsən Cəlil Cavanşir yazıb, o yazı da sizi qane etməyib, müsahibə-nizdə duyulur.

-Haqqında başqa yazanlar da olmuşdu. Sadəcə, dediyim kimi, özüm də əvvəl əyləncə kimi yazmışdım deya, kitab çıxdanda da bu təsir səzildi. Lakin təkrar oxuyanda gördüm ki, əsərdə ciddi roman stixiyası var. Düzüdr, indi yazsaydım, daha mükəmməl yazardım. Çünki o mövzuda hələ deyəcə-

yim fikirlər qalıb. Yaqın o vaxt sənəstəstəz olmuşam, bunları hiss etməmişəm.

- Əlahəzrət tənqid münasibət necə oldu?

- Susdular. Hamı da onda çox gənə idim.

- Yeri gəlmişkən, tənqidlə aranız necədir?

- Çox yaqın.

- Cəlil Cavanşirin fikri sizə toxunmuşdu mu? Çünki o əsəri hamı da tənqid etmişdi. Sonra sizdən barədə soruşulanda deməyiniz ki, hə, gördüm əsə, elə də diqqətlə oxudum... Razılaşaq ki, əsərimiz barədə bir cümə də yazılıbsa, dödr gözə oxuyuruq, bunun üçün soruşuram, niyə ələ yanaşmışdınız?

- Cəlilin onda yazdığı da, mənim cavabım da yadımdan çıxıb. Yaqın Cəlilin yazısını oxuyub qəsdən də demişəm. Sizin sözüntü olmasın, kim özü haqqında yazılanları oxumur ki? Yaqın ki, özümü təşəxxüslü adamlar kimi göstərməyə çalışmışam. Guya Cəlilin yazdığı mənim üçün önəmli deyil. Yazıqların tənqid barədə istifadə etdikləri bu ənənəvi fəndi mən də işləmişdim. Gələn özümü tənqid edim: Əvvəla, dilində bəzi qüsurlar vardı. Ya təzədən işləmədiyim, ya da yaqın redaktə olunmalı idi. İkincisi, həcmi bir az da genişləndirmək olardı. Mən hadisələri çox sıxışmışam. Və bir də erotik qata əzə o gəzdirdirdim

- Yüngülləşdirirdiniz, daha estetik yazardınız, ya pərdələyirdiniz?

- Hamı estetik yazardım, hamı da pərdələyirdim. Məmməd ilə Məsmənin görüşündə mənim məqsədim məliq aura yaratmaq idi. O hissəni daha da dərinləşdirirdim...

- Gəlin qəhrmanlara qaydaq. Kimdir onlar? Yəni, ümumi baxa əvvəl - onlar kimdirlər? İllərdən gəlirlər, hara gedirlər? Bu romanda nə gəzirlər?

- Məmməd mənim hər gün gördüyüm insanlardandır, dostlarımdandır. Onlar da əgəy-yuxarı - cəynon Məmməd kimi bir tale yaşayırlar və elə arzuları da Məmmədin arzulardan bir o qədər fərqlənir. Məmməd obrazında özüm də varammı? Yaqın ki, Amma mən daha çox Məmməd yaşda insanların ümumiləşmiş obrazını yaratmaq istəmişəm, onların dünyə, həyat haqqında düşüncələrini Məmmədə köçürmüşəm. Məsmə isə... Məsmə də bizim qadınların taleyini yaşarırmı?

- Müəyyən hissəsində.

- Düzüdr, orda Məsmənin başına gələnlərin bəzisi real həyat hadisələrdir, amma mətnə köçürəndə bunun no əhəmiyyəti var ki... Biza mətnin reallığı lazımdır. Bununla belə əsərdə yer alan gərəç faktlardan birini deyim sizə: Məsmənin kəssir anasını vəqəz kəssasında elədləri olmuş hadisədir. Bunu mənə bir nəfər danışırdı. Mən də əsərə saldım. Başqa bir nüsnəni deyim: Molla Mario bəlməsində baş vərən hadisə, qara parçanın məcəssədə gətirilməsi və orda yaşanan insident, bunlar hamısı həyatdan götürülmüş detallardır. Yadıma düşüb, birini də deyim - Akan adlı adamı haqqında tanıyırdım. Ümumiyyətlə, bu əsərdə tələy-yül məhsulu obrazlarıya yanaşı həyatdan götürüldüyüm, zaman-zaman mənim yaddaşımı məşğul edən, həyatımda iz salmış adamlar da var.

- Qoribədir ki, özünüzü Məmmədə gə-

- Mirmehdi boy, niyə "Görüş"? Niyə bu romandan danışmağımı istədiyiniz?

- "Görüş" mənim ilk kitabım və ilk irihəcmli əsərimdir. Təəssüf ki, bu kitabı indiyə qədər lazımı diqqət görməmişəm. Əvvəl özümü də elə gəlirdi ki, zəif əsərdir. Ona görə heç üstünü vurmurdum. Amma bir dəfə təsadüfən kitabı götürüb varaqılayanda heyrləndim. Çox yaqın yazmışam. Roman üçün nə lazımdısa, hamısını eləmişəm, ola bilsin, "ələ" qiymətlik deyil, amma yüz faiz "yaqın" vermək olar.

- Necə başladınız bu romanı yazmağa? Fikri hardan doğdu, ideyası nədən yarandı?

- Qan Turalı mənə müsahibə əlşəydi. Məsahibədən qabaq yeyib-içmişdik. Belə bir sual verdi ki, nə yazırsınız? Mən də Elçinin "Bir görüşün tarixçəsi" əsərini dekonstruksiya eldiyimi deyib əlavə eldim: Elçinin həmin pövestində səhərə qədər dəniz kənarında qalan qızla-oglanın arasında heç nə yaşanmır. Həyatda belə şey ola bilməz. Nəsa, bu müsahibə çıxdı. İnanırdım sizi, müsahibəni vərəndə Elçinin "Bir görüşün tarixçəsi" əsərini hələ oxumamışdım. Elə bil üzə düşdü. Öz-özümü dedim ki, əgər müsahibədə yazacam demənsə, yazmalısan. Bundan sonra əsəri tapıb oxudum və başladım "Görüş"ü yazmağa.

- Maraqlıdır, o suala o cür cavab hardan doğdu? Oxuduyunuz əsər bir anda hardan yada düşdü?

- Hər bir əsərdə nöqsən axtaran, başısoyuc, açıq-saçıqlıq, epotaja meyil edən vaxtlarımdı. O vaxtki hekayələrimdə açıq-saçıqlığa meyilliyi idim, bu əlbəttə, yaqınla bağlıdır. Və mənə, çox təbiiydir. Həmin vaxtda dostlarımdan biri "Bir görüşün tarixçəsini" mənə danışıb demişdi ki, sən yazsan o qızla o oğlanı dəniz kənarında qovuşdurardın, sənə qəhrəmanın belə "fərsiz" olmazdı. Mən də həmin fikirləri müsahibədə səsləndirmişdim. Belə bir məsuliyyətsizlik.

- Sizin müsahibə götürürdülərsə, sözsüz, bu sadəcə, dostluq üçün deyildi, ortada bir iş də vardı.

- Əlbəttə, o vaxta kimi mənim ona yaqın hekayəm çap olunmuşdu, sadəcə, irihəcmli əsər yazmamışdım.

- Bas ümumi təəssürat necəydi? Roman təəssüratı hansı sona dəyişdi?

- Bilmirəm bu barədə mənim danışmağım nə dərəcədə doğrudur, amma bir şeyi deyim ki, o vaxt Əsəd Cahangir "Cadugizlədən" hekayəm haqqında yüksək fikirlər səsləndirmişdi. Necə deyirlər, "istədədi və ümidverici" olduğumu vurğulamışdı.

- Köhnə Bakının sökülüb yenidən qurulması... Əsərin qəhrmanı köhnə məhəllələrdə köçüb gəlib, indi bir gecədə bütün xatirələri yenidən canlandıracaq.

Əsərin süjeti ümumidən xüsusiyə doğru gedir. Əvvəl Bakının köhnə məhəllələri, onların sökülməsi və sökülmə ilə doğan problemlər - məhəllə sakinlərinin bütöv bir şəhə-

"DANIŞDIR"

udlana bilirmi?

- Əlbəttə. Mən elə buna görə sizə təkbir etdim ki, "Görüş"don danışdır. Çünki mənim üçün çox azdır asərdir.

- Ondan sonra iki roman yazmışsınız, hekayələr yazmışsınız. Yazmaqda davam edəcəksiniz...

- Ola bilsin ki, orda bəhs etdiyim mövzulara sonralar bir daha qayıdım. Bununla belə, "Görüş"ə sevgim dəyişməyəcək. "Görüş" mənim üçün ilk irihəssas əsər işləməsi idi. Bəlkə həvələri nəşr üçün bəzi düzəlişlər etmək olar. Amma ciddi dəyişiklik etməzəm.

- Mirmehdi bəy, bir neçə cümləylə ifadə etməli olsaq, siz bu romanla əməliyyatda hansı nəşrə ötürmək istəmişsiniz? Bu nöyər romanıdır, sevginin, təsadüflərin, zararıyyətin, yaşayışın keçmişini? Ya eləcə güzgüdür?

- Məncə, bu əsər güzgüdür. Mən sadəcə, əməliyyatımı göstərmək istəmişəm. Qoy, hər öz istədiyi nəticəyə gəlsin. Məncə, müəllif nəyisə deməkdən, tələq etməkdən çox göstərməlidir, özü hökm verməməli, bu işi oxucunun ixtiyarına buraxmalıdır. Mən insan tələbinin üstünə fokuslanıb onların kollajını yaratmışam. Qoy oxucu oradan özü üçün nəticə çıxarsın.

- Bunu bir başqa əsərin altı qatını çevirərək etmişiniz, bu, həm də hər şeyin ağ-qara göstərilməsinə etirazdır? Ara rənglər də var-deyir.

- Əlçinin əsərində qəhrəmanlar məsumdurlar, mənim əsərim qəhrəmanlarını əməliyyat dənə çox çirkəndirib, hərəsi bir günah yiyisidir.

- Bəlkə bu zamanlar arası toqquşmadır? - Yəqin ki, elədir. Əlçin öz dövrünü göstərən, mən öz dövrümü. Şair demir, "hansımsız daha adildir", qoy buna oxucular qarar versin.

- Maraqlıdır, müəllif əsərindəki zəvahlı insanlardan hansını daha çox sevir? - Dəduya çox yazılmış gəlir, ona kömək edə bilmədim.

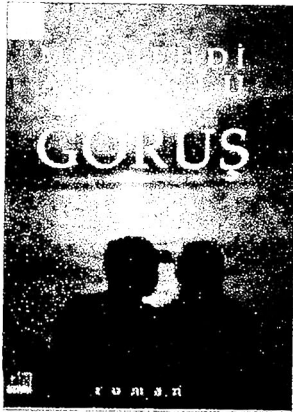
- Qarıbə bir peymanlı duyduğum mən oxuyanda... Amma hansı birini xilas edərsən? Siz isə heç kimi xilas etmişiniz, daha bir zəvahlı doğulacaq dənəlik.

- Bursı da var ki, Məsmə o gecədən sonra dəyişir. Axı özü deyir ki, kimin üstünə Humay quşunun kölgəsi düşürsə... o xoşbəxt olur. Güman edərk ki, Məsmə, ya da övladı xoşbəxt olacaq.

- Mirmehdi bəy, "Görüş"ün işığı hardadır? O varmı? - İnsan bələdir də, ən pis məqamda belə göylərdən ümidini kəsmir, ən adli işlərini belə bir şəkildə qeyri-ədəlləşdirməyə, müqəddəsəldirməyə çalışır. Bununla təsəlli tapır. Yəqin qəhrəmanlarımız da eyni bəz insanlara tələyini yaşayır, onlar da bir şəkildə göylərə bağlanır, oradan kömək gözləyirlər.

Səhəbələsə:

Hədiyyə SƏFAQƏT

rürsünüz, az da olsa?

- Mən görüldüm, yaşadım, səhdi olduğum hadisələri: təzədən əsərdə öz istədiyim ardıcılıq və formada vermişəm. Məsmədə mənim yeniyetmə vaxtlarımın xoş xəyalparastəyi var. Mən daniz konarını çox sevirəm. Onun yerinə o gecə daniz konarında məmnuniyyətlə özüm olardım.

- Roman qıss olsa da, bir çox zərif nüqələrə toxunulub. Məhlə içi münasibətlər, siyasi hadisələr, dindar kəsim, cayıllıq, köçürülmə, oxlaq, ailə, gizlədilmiş çirkinliklər-insan o gizli üzü... - Hədiyyə xanım, "Görüş"dəki hadisələr məni narahət edən, içimdə dəşidəyim yük idi. O əsəri yazana qədər orda ki bir çox hadisələr hekayə kimi beynimdə yığılıb qalmışdı, mən onları bir romanda topladım. Pis-yaxşı alınmasından asılı olmayaraq mənə elə gəlir ki, əz öhdəliyimi tamamladım. Bax, buna görə də "Görüş" məna doğmadır. Çünki qalibdən süzlüb gəlib, mənə doğma olan hisslərlə yoğrulub.

- Bu barədə üst-üstə düşən fikrimiz var, roman həqiqətən sanki yazılması gərəkən hekayələri bir yerə yığıb və onlar ana xətlə Məsmədə birləşdirilib. Məsmədə əsas fiqurdur. - Məsməd həm yaxşı adamdır, xəyalparəstədir, bir az adəlat hissi var, bir az pis adamdır, sovetlərdə necə deyirdilər - mişşat pozğunudur, qazanc üçün əxlaqsızlıq yuvası açır, gəl ki, içində mühafizəkar, sanki gizlində inancılı biri də var... Məsmə... Bir əz cahildir, internetdə böyüyüb, anasının öliyə təvəzüzə uğrayıb, özünün də canında az yoxdur. Biliyi, məlumatı, dünyəyü baxışı, gəh mülahizə oxuyur, gəh mənasızlaşır...

- Məsməd süni görünürsə o zaman biz hamımız süniyik. Hər birimizin içində xeyir və şəər çarpışırımı? Məsmənin daxiliində də bu toqquşma var və bəzən biri digərini üstəlayır. Sadəcə, insanın içindəki xeyirini özünə çıxarması üçün münasib şərait lazımdır. Həmin münasib şərait də o gecə olur. O gecə Məsmədə yanış, Məsməni də arındırır, durlur.

- Yox, mən bunu demirəm. İş burasıdadır ki, xarakterlər hamısı özlüyündə tam, dolğundur, amma bir adamda cəmləşiblər, sanki onları yerləşdirməyə başqa bədən tapılmayıb.

- Biz bu həyatı gəh yaxşı adam kimi gəh də pis adam kimi yaşayırıq. Həftə Səfər belə hardasa yaxşı adamdır. Rüşvətin, korrupsiyanın içində boğulsə belə, xaraktercə də

miskin olsa da outa da işıqlı tərəflər var.

- Bu fikirlə razıyam ki, həftə bu fikirdəyəm ki, hər kəsin içində mütləq yaxşılıq var. Lakin xarakter müxtəlifliyi, daha doğrusu, dəyişənliyi, qarışmışlığı seçilir.

Mənim obrazlarım yaxşı və pisə ayrılmayıb. Situasiyadan asılı olaraq içərləndə xeyir və ya şəər baş qaldırır. Əxlaqsız Qərra belə Dudu öləndə kədərli olur.

- Sizcə, əsərdə xarakter situasiyaya görə dəyişməlidir, ya istənilən vəziyyətdə qorunmalıdır? Əsərdə yəni, yazıcı obrazlarının xarakterini qoruyulmalıdır, ya onları haşlı-başına buraxmalıdır.

- Mən dəyişməni dedim? Qətiyyətlə. Fikrim budur ki, insanın içindəki yaxşının üzə çıxması üçün münasib şərait olmalıdır. Ona imkan verilməlidir ki, yaxşılıq edə bilsin, içindəki xeyiri oyaqsın. Mən o gecə Məsmədə Məsməyə dəyişmək, başqa insan olmaq şansı tapmışam. Görürsünüz, Məsməd kimi mühafizəkar biri o gecə dəyişib tamam başqa bir adam olur. Son sohnədə bəgini qırxması isə köhnəliklə, keçmişlə vidələşməyə isarədir. Biğ burda mühafizəkarlığın rəmzidir.

- Məsmə elə gəlir siz o şəəsi Qaraya da, Məsmənin anasına da, polisə də tanınmışsınız.

- Ola bilər. - Amma Məsməd o gecə dəyişməyəcək, bəgini qırxacaq, amma daxildə Məsməd köhnə Məsmədir. Yay uzunu əxlaqsızlıq yuvası saxlayacaq, pullanacaq. Sonunda toy edəcək o pulla. Həmin axşamın səhəri şəhərə no üçün gətirdiyini xatırlayaq, bir gün əyval nəyi planlayıbsa, onu üçün gedir. Dəyişən nə var?

- Əsas odur içində zəlzələ olub və o daşları törəpədir. Gəlin etiraf edərk ki, dəyişiklik bir anda baş versə, əsər hind filminə döndörür.

- Ümumiyyətlə, "Görüş" bədbəxt adamların romanıdır. Bütün bədbəxtlər eyni deyil, təbii ki. O gecənin ən yaxşı sözüdür Məsmə deyir - "səhər sən də mənim üçün eyni şeyi fikirləşəcəksən".

- Hədiyyə xanım, mənə görə Məsməd o görüştən sonrakı həyatını necə yaşayacağından asılı olmayaraq, o gecəni heç vaxt unutmayacaq. Sizə bir şey də deyim. Bilirmisin övlədən bu fikir mənə də yayılmışdı, ya yox, amma yazdıqca hiss elədim ki. Qərra xəstədir, insan kimi yazıq adamdır. Əslində, onun sevgisi, arzusu Dudu olub. Onu bədbəxt edən də Dudunun ölməyidir. Və bir də Qərranın içindəki mühafizəkar əməliyyatda heç kəs onu öldürməyi qəbul etməyib. Həftə o özü də bununla bənişməz. Buna görə də şüurlu yaşadığı izahlar belə onu bu qədər cybəcərləşdirir.

- Bunu mən də düşündüm, amma yadına saldım ki, adam kafeyə başqa məqsədlə gəlmişdi...

- Dediğim kimi, bunlar Qərranın təhlükəsizliyində baş verir, o özü də natural kişi olmadığını qəbul edə bilər.

- Bütün bunlara görə deyirəm ki, suuk hər qəhrəmanın bədənində fərqli bir neçə ruh var. Əslində maraqlıdır, roman zətan sıxılmış romanıdır. Bir də hər obrazı sığdırılmış bir neçə obraz. Bəlkə də buna heç fikir də verməmişiniz, amma maraqlıdır.

- Bəli, əsərin həcminə görə hadisələr qədrindən artıqdır. Sizinlə danışıqda yadıma "Lizanın əhvalatı" düşdü. Niyə o vaxt o bölümdə də əsərə salmışdım? Cavabım budur: sanki "Görüş"ü yazanda içimdə deyilən çox sözüm vardı və hamısını bir əsərdə deyib bitirmək istəyirdim.

- Dediniz ki, romanın təmənlənməsinə Humay qıssı kömək edib.

- Dağıq xatirələrimə, deyərsən Əlçinin əsərində də o detal kimi var idi, mən onu daha da genişləndirdim. Çünki sonluğun səhri, maqik ortamda bitməsin istədim. Axı Məsmənin ora gəlişi də nəqiləyən əməliyyatı: özünü pancərənin toruna çarpən kəpənək qəfildən qıza çevrilmişdi. Məsmə elə o cür də yox olur.

- "Yel baba"... əfsanəni hardan götürmüşünüz? Ya uydurmusunuz?

- Uydurmamam. "Yel baba" adının müqəddəs olduğunu bildirdim. Məşhur deyim var: "Yel baba, yel baba, əlçimini ver bəbə" Uşaqlar arasında çox işlənen başqa bir deyim də var: "kəçəl qızın hərkəlləri" Məna maraqlı idi ki, gərəsən bu fikir hardan yaranıb Qərraya aldım ki, "kəçəl qızın hərkəlləri"nin əfsanəsinə özüm yaradım. Bütün bunlar da ona görə idi ki, Məsmədə Məsmənin Yanardağdakı görüşlərinin ritual xarakterli olmasını istəyirdim.

- Yel baba dağ başında, ağac olur udan. Üstünə çoxlu parça, lent bağlanır. Övlad arzulayanlar gədar, bir də niyyət edib yerinə yətlərlər gedib yaylıq bağlarlar. Sizin də romanın davam edən bir doğulacaq uşaq əhvalatı var...

- Bax, "Yel baba" ilə bağlı bu dediklərinizi bildirdim. Bəlkə də romanı yazanda araşdırdım, sadəcə, indi xatırlaya bilirməm.

- Yəqin ki, daniz konarındakı ayın də uydurmadır?

- Əlbəttə. Mən özüm xəyalparəstəm, uydurmağa meyilliyəm. Deyərsən qəhrəmanlar da bunun uydurma olduğunu anlaşırlar, sadəcə, rolə giriblər və rəldən çıxmaq istəyirlər. Çünki onlara da gecəni maraqlı keçirmək lazımdır. O qarıbə görüşün bitməsinə heç biri istəmir.

- Bəzi icmalar var, qəna sətəyi olunur.

- Bəli, bunlar barədə məlumatım var. Bəzi qədim toplumlarda ilahələrə sətəyi olunturdu. Məslən, Şumerdə ilaha İştara sətəyi edirdilər. Ümumən götürüldükdə qəna sətəyi bağli, qədim miflər burada oxunmuşdu, sadəcə burda onları bir qədər dəyişdim və öz əlavələrimi də buna qatdım. Məsməd kimi kişilər adətən qəna gərəksiz bir varlıq kimi yanaşırlar. Məsmə də kiçik bir ayın vasitəsilə özünü ilahlaşdırmaqla Məsmədən qadınların qisasını almış olur. Bu məsələlərdə mən özüm də müəllif kimi Məsmənin yanında idim. Məsmənin yanında yox.

- Ümumən, maraqlıdır, sizcə yazıcı əsərində gələcək üçün ictimai, sosial, siyasi duruma işarələr, kodlar qoyulmudur?

- Əgər müəllif istəyirsə bunu yazmaqdan çəkinməməlidir. Məsməd özü polis Səfəri bəyənəm, çünki Səfər vətəni qoyub qaçıb, gəlib Məsmədə böyüklük edir. Məsməd isə şahid oğludur. Buna görə də o anda istər-istəməz Səfərə qarşı neqativ münasibət var.

- Bu nifrətdirmi? - Mənim nifrətim? Deməzdim. Müəllif kimi mən obrazlarımı subordinasiyam qorumağa çalışmışam. Amma Məsmənin nifrəti var, Qərranın nifrəti var, bəli.

- Çox incə məqəmdir, həqiqətən mitinqlərdə cəmətin polunu, telefonunu oğurlamağa gədarələr olur?

- Mən belə şeyləri çox görmüşəm ona görə çəkinmədən göstərmək istədim. mələləməyin nə mənası.

- Mirmehdi bəy, "Görüş" doğma mən